

Szczepkowski, Mikołaj J.

"Zarys historii dęblińskiej szkoły lotniczej", Jan Celak, Warszawa 1965 : [recenzja]

Rocznik Mazowiecki 2, 386-387

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

doszło do zorganizowania placówki, jej środowiska, w którym rozpoczynała działalność, jest rzeczą nieodzowną. Jednakże byłoby lepiej potraktować część wstępną bardziej zwięźle, gdyż na 23 strony druku całej publikacji — zajmuje ona około 10 stron. W publikacji o charakterze popularnym należałoby uniknąć powoływania się na fakty, które dla przeciętnego czytelnika wymagają komentarza, jak np. afera Boussaca. Część współczesna zyskałaby natomiast przy pewnym jej rozbudowaniu. Dobrze byłoby poinformować nie tylko o przewadze kobiet wśród czytelników „Lniarki”, ale o strukturze czytelników wg wieku i zawodu, o tym, ilu spośród nich u-

pełnia swoje wykształcenie i jaką w tym pomoc znajduje w bibliotece, a także o dzisiejszych problemach placówki i o planach jej dalszego rozwoju. Broszurka ukazała się w nakładzie tysiąca egz. Wprawdzie nie jest to pozycja dla tzw. „masowego czytelnika”, ale, wzięwszy pod uwagę, że biblioteka obsługuje ponad 3 tys. czytelników, sytuacja, w której nawet co trzeci czytelnik nie mógłby się pochwycić posiadaniem publikacji o „swojej” bibliotece, świadczy, że chyba jednak nakład ustalono zbyt ostrożnie. Całość broszury interesująca.

H. Kraszewski

Jan Celak: *Zarys historii dęblińskiej szkoły lotniczej*, Wydawnictwo MON. Warszawa 1965, s. 171.

Recenzowana praca jest pierwszym opracowaniem, które daje pełny obraz historii dęblińskiej szkoły lotniczej. Obejmuje ona zarówno okres międzywojenny, jak i dwudziestoletnią działalność tej uczelni po drugiej wojnie światowej. Szkoła w Dęblinie odgrywała zawsze dominującą rolę w kształceniu oficerów-lotników i dzieje jej są ściśle związane z historią naszego lotnictwa.

Praca składa się z 6 rozdziałów. Pierwszy z nich poświęcił autor dziejom dęblińskiej szkoły lotniczej w okresie międzywojennym. W jej czteronastoletniej działalności można wydzielić trzy zasadnicze etapy rozwoju. Okres pierwszy obejmuje lata 1925—1929, kiedy zorganizowano szkołę i rozpoczęto szkolenie pilotów i obserwatorów. Etap ten charakteryzują liczne trudności związane z organizacją i rozwojem szkoły oraz przeniesieniem jej w 1927 r. z Grudziądza do Dęblina. Etap drugi obejmuje lata 1929—1936. Dotychczasowa Oficerska Szkoła Lotnicza została przemianowana na Szko-

łę Podchorążych Lotnictwa i włączona w skład nowo powstałego Centrum Wyszkolenia Oficerów Lotnictwa w Dęblinie. W okresie tym szkoła przestała się wyłączać na przygotowanie obserwatorów, a dopiero od roku 1934 zaczęto ponownie szkolić pilotów. Nastąpiła stabilizacja kadrowa, programowa i organizacyjna szkoły. Trzeci i ostatni okres obejmuje lata 1937—1939. Jest to okres ilościowego i jakościowego rozwoju szkoły, związane go z ogólnym planem rozbudowy sił zbrojnych. W 1937 r. szkoła przemianowana została na Centrum Wyszkolenia Lotnictwa nr 1. Jej dalszemu rozwojowi przeszkodził wybuch wojny. O roli, jaką ona spełniała w lotnictwie okresu międzywojennego, świadczy fakt, że na około 800 oficerów personelu latającego służby czynnej 700 było jej absolwentami.

W rozdziale drugim autor omawia szkolenie personelu lotnictwa w okresie drugiej wojny światowej. Część pierwsza tego rozdziału poświęcona jest szkoleniu personelu lotnictwa pol-

skiego na Zachodzie w latach 1939—1945. Obejmowało ono dwa zasadnicze kierunki: przeszkolenie starych lotników na nowym sprzęcie alianckim oraz szkolenie od podstaw nowych specjalistów w lotniczych ośrodkach szkoleniowych. Pierwszy rodzaj szkolenia dominował w latach 1939—1940 we Francji i w 1940—1941 w Anglii. Szkolenie nowych kadr rozpoczęto w latach 1941—1942. Ośrodki polskie znajdowały się przy szkołach RAF w Wielkiej Brytanii i w Kanadzie. Ogółem na Zachodzie wyszkolono od podstaw 3431 osób. Jednocześnie straty naszego lotnictwa wyniosły w ciągu wojny 3736 ludzi.

W części drugiej omówiona jest historia szkolenia polskiego personelu lotniczego w Związku Radzieckim w latach 1943—1946. Formowanie naszego lotnictwa w ZSRR odbywało się w warunkach prawie zupełnego braku polskiej kadry lotniczej, gdyż w latach 1941—1942 ewakuowano na Zachód około 3 tys. lotników. Na ich ewakuację szczególnie nalegał W. Churchill i pod jego naciskiem umieszczono odpowiedni punkt w polsko-radzieckiej umowie wojskowej. Do 1944 r. szkolenie odbywało się w eskadrach frontowych, początkowo w 1 polskiej eskadrze myśliwskiej. Od połowy 1944 r. rozpoczęto szkolenie polskiego personelu w radzieckich szkołach lotniczych. Ogółem przeszkolono w Związku Radzieckim około 500 lotników.

Trzeci i czwarty rozdział autor poświęcił odrodzeniu szkoły i jej działalności w Polsce Ludowej. Rozkazem naczelnego dowódcy Wojska Polskiego nr 91 z 31 października 1944 r. oddana została do dyspozycji dowódcy lotnictwa Wojska Polskiego Centralna Szkoła Lotnictwa. Sformowano ją na bazie szóstej radzieckiej szkoły lotniczej. Na pierwszą siedzibę szkoły wyznaczono Zamość, gdyż Dęblin znajdował się na linii frontu. Do końca grudnia zakończono organizację szkoły. W tym okre-

sie przebywało w niej 1200 uczniów oraz 800 osób personelu stałego. Większość wykładowców i instruktorów stanowili obywatele radziecy. Ostatni z nich odeszli w 1954 r. Po licznych zmianach organizacyjnych 13 kwietnia 1945 r. zreformowano szkołę. Na jej bazie powstała Wojskowa Szkoła Pilotów w Dęblinie i Wojskowa Techniczna Szkoła Lotnicza w Zamościu.

Pierwsza promocja w odrodzonej szkole dęblińskiej odbyła się w czerwcu 1945 r. Po zakończeniu działań wojennych wyszkolenie przeszło na tryb pokojowy. Odbywało się ono w bardzo trudnych warunkach. Udział personelu i uczniów szkoły w walce z reakcyjnym podziemiem powodował przerwy w toku pracy. W marcu 1947 r. szkoła została przemianowana na Oficerską Szkołę Lotniczą. Wzrost napięcia międzynarodowego, związanego z wojną koreańską, spowodował decyzję rozbudowy szkół lotniczych. W 1951 r. rozpoczęto w Radomiu formowanie drugiej oficerskiej szkoły lotniczej. Szkoła ta przejęła całkowicie szkolenie pilotów myśliwskich, a w Dęblinie skoncentrowano szkolenie pilotów bombowych, szturmowych, nawigatorów i innych specjalistów lotniczych. W dniu 19 kwietnia 1955 r. dęblińska szkoła lotnicza odznaczona została Orderem Sztandaru Pracy II Klasy i otrzymała imię Janka Krasickiego.

W ostatnich dwóch rozdziałach autor omawia pracę wychowawczą w szkole na przestrzeni jej czterdziestoletniej już historii i dokonuje oceny jej dorobku w ostatnim dwudziestoleciu.

Dla każdego, kto interesuje się historią naszego lotnictwa, recenzowana praca jest cenną pozycją. Podkreślić należy, że wykracza ona treścią poza ramy nakreślone w tytule i jest właściwie pierwszym opracowaniem dziejów szkolnictwa lotniczego w Polsce.

Mikołaj J. Szczepkowski